

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 31 Μαρτίου 2013

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι «δημοκρατικοί» αντίπαλοι της Δημοκρατίας

«Σε μια δημοκρατία», έγραψε ο Αμερικανός δικαστής Φίλιξ Φρανκφούρτερ, «το υψηλότερο αξίωμα είναι αυτό του πολίτη». Αυτό είναι μια άλλη ανάγνωση του πρώτου άρθρου στα συντάγματα όλων των χωρών, που περίπου λένε ό,τι και το ελληνικό: «Θεμέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό...». Αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε πολίτης από μόνος, κατέχοντας το υψηλότερο αξίωμα, μπορεί να κάνει ό,τι γουστάρει, αλλά οι περισσότεροι πολίτες μαζί ορίζουν την τύχη μιας χώρας: είτε προς το καλύτερο είτε προς το χειρότερο.

Την περασμένη Κυριακή, οι Έλληνες άσκησαν την ύψιστη εξουσία τους και ίσως πρέπει να ξεκαθαρίσουμε μερικά πράγματα. Και αυτό, διότι όπως συμβαίνει και με όλα τα άλλα πράγματα, στην Ελλάδα και η έννοια της δημοκρατίας έχει κακοποιηθεί τόσο πολύ ώστε τα πάντα κατέληξαν πολτός. Τα πολιτικά δικαιώματα συγχέονται με τα ατομικά: ο νόμος της πλειοψηφίας με το «δίκιο» μιας τάξης: η υποχρέωση τήρησης των νόμων με το δικαίωμα (υπό όρους) της πολιτικής ανυπακοής: η δημοκρατία με την οχλοκρατία: η πολιτική με τον χουλιγκανισμό: το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου με τις βιαιότητες: το δικαίωμα της συνάθροισης με τις καταλήψεις: η νόμιμη βία, που οφείλει να ασκεί τηρώντας τους κανόνες του κράτους, με την παράνομη βία εκείνου που θεωρεί ότι αδικείται. [...]

Όμως, η δημοκρατία δεν είναι ένα σύστημα απόλυτης ελευθερίας: είναι το πιο ελεύθερο σύστημα που έχουμε γνωρίσει μέχρι τώρα. Δεν ευλογεί την παραβίαση των κανόνων συμβίωσης, απλώς επιτρέπει σε όλους να συμμετάσχουν στον ορισμό αυτών των κανόνων. Δεν είναι ένα σύστημα που επιτρέπει στις μειοψηφίες να κάνουν ό,τι θέλουν: είναι ένα σύστημα που επιτρέπει στις μειοψηφίες να λένε ό,τι θέλουν, έτσι ώστε να πείσουν και να γίνουν με τη σειρά τους κάποια στιγμή πλειοψηφία για να ορίσουν τους κανόνες. Δεν επιτρέπει καν στην πλειοψηφία να κάνει ό,τι θέλει. Υπάρχουν τα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε ατόμου, που δεν μπορεί να καταπατήσει ούτε το 99,9% του υπόλοιπου λαού. [...]

Η δημοκρατία δεν εξασφαλίζει σοφά αποτελέσματα – μην ξεχνάμε ότι δημοκρατικά εξελέγη ο Αλκιβιάδης, που οδήγησε στην καταστροφή της Αθήνας –,

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2013

E_3.Νλ3Γ(ε)

αλλά ότι οι άνθρωποι θα δρέπουν τους καρπούς των σωστών αποφάσεων και υφίστανται τις συνέπειες των λαθών τους. Όπως γράφει ο Ρεζίς Ντεμπρέ: «Ο ρόλος της δημοκρατίας δεν είναι να κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους. Ούτε σκοπός της είναι να αγαπιόμαστε όλοι μεταξύ μας. Είναι μόνο μία συμφωνία που μας επιτρέπει να διαχειριζόμαστε καλύτερα τις διαφωνίες μας. Ή, τέλος πάντων, να τις διαχειριζόμαστε με το μικρότερο δυνατό κόστος».

Φυσικά, το πολίτευμα της Δημοκρατίας δεν είναι τέλειο. Όχι με την έννοια ότι δεν παράγει άριστα αποτελέσματα. Το πρόβλημα με τη δημοκρατία είναι και ως διαδικασία, όπως λέει ο Ντεμπρέ, «έχει κι αυτό τα όριά του, τις σκιές του, τις μαύρες τρύπες του». Γι' αυτό και το αίτημα για περισσότερη δημοκρατία είναι πάντα ζωντανό. Είναι το μόνο πολίτευμα που έχει μηχανισμούς αυτοαξιολόγησης και διαρκούς αναθεώρησης. Έχει διαδικασίες αναθεώρησης του Συντάγματος, πλην φυσικά των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων. [...]

Η δημοκρατία δεν πραγματώνεται κάθε τέσσερα χρόνια. Βεβαίως, μετά την απομάκρυνση εκ της κάλπης ουδέν λάθος αναγνωρίζεται. Οι πολίτες εκλέγουν για μία τετραετία εκείνους –καλούς, κακούς, ποδοσφαιριστές, τραγουδιστές– δεν έχει σημασία– που θα τους εκπροσωπήσουν. Επιλέγουν πολιτικές και διαμορφώνουν, εν πολλοίς, την πορεία που θα πάρει ο τόπος. Συνήθως απογοητεύονται διότι η δημοκρατία για να προχωρήσει χρειάζεται τόσο τις διαφωνίες όσο και τους συμβιβασμούς. Ουδέποτε μια συλλογική απόφαση μπορεί να ικανοποιήσει πλήρως ένα άτομο. Γι' αυτό ακριβώς εφευρέθηκε η Δημοκρατία: για να θεσπίζει εκείνους τους συμβιβασμούς που θα ικανοποιούν σε μεγάλο βαθμό τους περισσότερους ανθρώπους. Κανόνες που ικανοποιούν πλήρως μόνο έναν άνθρωπο είναι η απολυταρχική μοναρχία.

Η δημοκρατία, τέλος, έχει κόστος. Την αιώνια επαγρύπνηση που έλεγε ο Τόμας Τζέφερσον. Η δημοκρατία δεν τελειώνει με τις εκλογές. Οι πολίτες έχουν υποχρέωση διαρκούς συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ελέγχουν αυτούς που εξέλεξαν, πιέζουν –με δημοκρατικά μέσα μόνο– για τη λήψη των αποφάσεων που θεωρούν σωστές, εναντιώνονται σε κάθε απόπειρα καταστράτηγησης των νόμων· είτε αυτή επιχειρείται από τα πάνω είτε από τα κάτω, δηλαδή από ομάδες πολιτών που θέλουν να επιβάλουν με παράνομες πράξεις τη θέλησή τους. Στη δημοκρατία, κανένας σκοπός δεν αγιάζει τα αντιδημοκρατικά μέσα και η καταστράτηγηση των νόμων –δηλαδή η ακύρωση της θέλησης της πλειοψηφίας– δεν μπορεί ποτέ να νοηθεί ως δημοκρατική πράξη.

Κείμενο του Π. Μανδραβέλη από τον τύπο, ελαφρά διασκευασμένο, 13 Μαΐου 2012.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις περίπου.

Μονάδες 25

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2013

E_3.Νλ3Γ(ε)

B1. Από το κείμενο προκύπτει ότι: «*Η Δημοκρατία εφευρέθηκε για να θεσπίζει εκείνους τους συμβιβασμούς, οι οποίοι θα ικανοποιούν τους περισσότερους ανθρώπους, ενώ η απολυταρχική μοναρχία για να καλύπτει μόνο έναν άνθρωπο*». Να αναπτύξετε το νόημα αυτής της φράσης με τη μέθοδο της σύγκρισης-αντίθεσης σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων.

Μονάδες 10

B2. Να εντοπίσετε δύο τρόπους πειθούς και τα μέσα τους στην 4^η παράγραφο του κειμένου. («*Η δημοκρατία δεν εξασφαλίζει ... μικρότερο δυνατό κόστος*»). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας εντοπίζοντας τα σχετικά χωρία.

Μονάδες 5

B3. Με ποιον τρόπο-μέθοδο αναπτύσσεται η 3^η παράγραφος («*Όμως η δημοκρατία ... του υπόλοιπου λαού*») του κειμένου; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B4. α) «για να θεσπίζει εκείνους τους συμβιβασμούς που θα ικανοποιούν σε μεγάλο βαθμό τους περισσότερους ανθρώπους»: Να χαρακτηριστεί το είδος της σύνταξης και να μετατραπεί στην αντίθετή της. (Μονάδες 3)

β) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των ρηματικών προσώπων στα παρακάτω παραδείγματα:

- «*που έχουμε γνωρίσει μέχρι τώρα*»

- «*Οι πολίτες έχουν υποχρέωση διαρκούς συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων*»

(Μονάδες 2)

Μονάδες 5

B5. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **συνάθροισης, καταπατήσει, αίτημα, λάθος, εναντιώνονται**. (Μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **συγγέονται, επιτρέπει, θεμελιωδών, απογοητεύονται, επαγρύπνηση**. (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ. Σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σας με θέμα «*Η Δημοκρατία στη σύγχρονη Ελλάδα*», συμμετέχετε ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου με μια εισήγηση 500-600 λέξεων. Στην εισήγηση να αναδείξετε τα φαινόμενα κακοποίησης της δημοκρατίας και να προτείνετε τρόπους προκειμένου το σχολείο να διαμορφώσει πολίτες με δημοκρατικό φρόνημα, ικανούς να συμβάλουν στην ομαλή λειτουργία της.

Μονάδες 40